

Akaratátvitel

Csajkovszkij-est Szegeden

Ma már pusztán anekdotának hangzik, alighanem mégis hiteles történelmi tény, hogy a pétervári konzervatórium világhírű professzora, Auer Lipót mint „játszhatatlant” adta vissza Csajkovszkijnak a Hegedűverseny kottáját. A hegedűjáték technikai színvonala azóta persze tagadhatatlanul nagyot emelkedett, mégis kíváncsian vártam, hogy a SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR koncertmesteri posztját immár tíz esztendeje betöltő, s így bizonyára főként a zenekari játék másfajta követelményeihez alkalmazkodott KOSZTÁNDI ISTVÁN miként fog megbirkózni e „monstrummal” (hogy Auer sommás ítéletének másik kulcsszavát is idézzük). Aggodalmam, legalábbis ami a játéktechnikát illeti, szerencsére alaptalannak bizonyult: Kosztádinak – bizonyára rendszeres különmunkával – a zenekari rutin mellett is sikerült megőriznie azt az elsőrangú manuális készséget és szép hangzást, amellyel az Erdélyből érkezett hegedűsöknél gyakran találkozhatunk. Megbicsaklások azért akadtak, de épp ezek nem annyira valamiféle technikai gyengeségre, mint inkább bizonyos lélektani hiányra hívták fel a figyelmemet. A „született” szólisták korántsem csupán játékkukkal, de legalább ennyire a maguk imperatori egyéniségével hatnak a közönségre – mondhatni érzéksalódat keltenek, melynek hatása alatt egy-egy rosszabbul sikerült részlet, mint nem oda való, önmagától esik ki emlékezetünkől. Kosztándi szólójából nekem igazán ez a szuggesztív hiányzott, s az ilyen fajta „akarátvitel” képességének háttérbe szorulása részben talán valóban a koncertmesteri munka lélektanilag is olyannyira más követelményeket támasztó rutinjával függhet össze. Azt is be kell azonban vallanom, hogy amikor a Szegedi Nemzeti Színház közönsége hosszan és melegen ünnepelte szólistáját, világosan éreztem, hogy „messziről jött” kritikusként – tehát Kosztándi eddigi évtizedes koncertmesteri működésének kényszerű nem ismeretében – ezúttal valami olyan, a hangverseny leglényegéhez tartozó érzelmi többletről maradtam le, amely a teremben mindenki más számára magától értődő lehetett. S csak ekkor, utólag értettem meg néhány valóban

megragadó pillanat sajátos hangulatát, mikor Kosztándi, mint egy valódi primás, a pódium legszélére lépve, s a zenekartól szinte elfordulva játszotta szólóját – a maga közönségének.

Míg a Hegedűverseny előadása közben értelemszerűen elsősorban a szólista játéka kötötte le figyelmünket, a szünet után elhangzott Ötödik szimfónia már a zenekar

nyabb pontjaként tűnnek fel. Az egyes hangszercsoportok hangja azonban a nehezebb állásoknál sokszor mintha nem olvadna igazán össze, s ilyenkor nem születik meg az az új minőség, a valódi zenekari hangzás, amely már több, mint egyes hangszeres alkotóelemeinek összege. „Együtt van” – érezzük ilyenkor, de még nem „Egy” a zenekar.

Kosztándi István

Kárpáti Dezső felvétele

alaposabb feltérképezésére is alkalmat adott. Legmeggyőzőbben a fafúvók szólaltak, az együttesekben tán kissé keményen, de határozott színnel; a szólókban ízléses agogikával. (A versenyműben a szólófagottot többször kissé „zörgősnek” hallottam, de a második részre ez mintha eltűnt volna.) Az első klarinét, úgy érzem, külön kiemelés érdemel: szólója emlékezetessé tette a nyitótétel lassú bevezetését, de a koncerten a második tétel kezdetét is inkább kürtkíséretes klarinétszólónak (semmint a Csajkovszkij által tulajdonképpen előírt klarinétkíséretes kürtszólónak) hallhattuk. A rezek közül emellett a harsonák többször szorítottak tűntek – bár ennek alighanem a Nemzeti Színház viszonylag kis tere is oka lehetett. Az ilyen apróbb hiányosságok azonban önmagukban nem különösebben zavaróak, mikor csupán az egységes zenekari hangzás egy-egy halv-

Az estet vezénylő LUKÁCS ERVIN nagyvonalúan, szinte freskószerűen rajzolta elének a szimfónia lélektani folyamatát. Széles ívek, a lényeges erővonalak váltak láthatóvá mozdulataiban s a zenekar játékában – a finomabb részletek, egy-egy fontosabb szóló kidolgozását viszont bátran a játékosokra hagyta a muzsikusaiban joggal bízó karmester. Hogy ez a fajta előadás teljes képet ad-e Csajkovszkijról (akinek legfőbb példaképe, ne feledjük, a részletekre is igencsak ügyelő Mozart volt!), elvi alapon talán vitatható, de az egyre érzelmhiányosabb mindennapok után mintha egyre jobban esne végigjárni az Ötödik vagy a Hatodik szimfónia ilyen „indulatmenetét”. Lehetőleg másokkal együtt, élő koncerten – Szegeden is. (Január 24. – Szegedi Nemzeti Színház)

Mikusi Balázs